

Achtergrondinformatie

In de leesteksten van de leerlingen staat de basisinformatie over auteursrecht omschreven.

In dit document wordt de achtergrondinformatie over auteursrecht gegeven. Deze informatie kun je gebruiken om zelf meer te weten te komen over het onderwerp, of om eventuele vragen van de leerlingen te kunnen beantwoorden. De informatie in dit boekje is afkomstig van www.auteursrecht.nl, en het is een samenvatting van de informatie over auteursrecht, die relevant is voor de lespraktijk.

Inhoud

Wat is auteursrecht?	2
Voor wie is er auteursrecht en hoe ontstaat het?	2
Welke rechten heb je?	3
Creative Commons	4
Hoe lang heb je auteursrecht?	5
Één werk, meer makers	5
Wat wordt beschermd door auteursrecht?	6
Wat wordt niet beschermd?	7
Uitzonderingen op het gebruik van auteursrechtelijk beschermd werk	8
Gebruik in het onderwijs	9
Gebruiken van afbeeldingen of foto's	10
Portretrecht	10
Kunst en auteursrecht	12
Volgrecht	12
Naburig recht	13
Buma/Stemra en Sena	13
Meer informatie over auteursrecht?	14

Wat is auteursrecht?

Als iemand iets origineels heeft gemaakt, is het natuurlijk niet de bedoeling dat iemand anders daar zomaar iets mee doet. Daarom is het auteursrecht ontstaan. Auteursrecht biedt iedereen die werken creëert auteursrechtelijke bescherming. De maker van het werk, ook wel auteur, mag als enige beslissen wat er met het werk gebeurt.

Internationaal bestaat auteursrecht al sinds 1886. In Nederland is in 1912 de Auteurswet ingevoerd. In de Auteurswet wordt het begrip auteursrecht al volgt omschreven:

Het auteursrecht is het uitsluitend recht van de maker van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst, of van diens rechtverkrijgenden, om dit openbaar te maken en te vereenvoudigen, behoudens de beperkingen, bij de wet gesteld.

Voor wie is er auteursrecht en hoe ontstaat het?

Auteursrecht krijg je als je de maker bent van het werk. Het recht ontstaat vanzelf. Je hoeft het nergens aan te vragen of te registreren. Als iemand thuis achter zijn bureau een tekening maakt, heeft hij daar dus automatisch het auteursrecht op. Om de buitenwereld te laten weten dat jij de maker van het werk bent (en dus de auteursrechthebbende), is het verstandig om je naam en de datum waarop je het werk hebt gemaakt, bij of op je werk te vermelden.

Je kunt de © van copyright bij je werk neerzetten, gevolgd door het jaartal en de naam van de maker. Bijvoorbeeld "© 2016 Alexander de Leeuw". Daarmee geef je aan dat jij de rechthebbende bent en dat je daar ook waarde aan hecht. Iemand kan door deze *copyright notice* ook snel zien aan wie hij toestemming moet vragen.

Een maker kan er ook voor kiezen dat hij geen vergoeding wil krijgen voor gebruik van zijn werk als hij er juist belang aan hecht dat anderen er vrij gebruik van kunnen maken. Daarvoor is de *Creative Commons* ontwikkeld. Dat is een licentiestructuur die aan een werk kan worden toegevoegd, waarin duidelijk wordt gemaakt welk gebruik wel en niet is toegestaan. Er zijn dan ook verschillende variaties mogelijk.

Bijvoorbeeld een licentie die elk gebruik toelaat, of een licentie die vereist dat de maker van het oorspronkelijke werk altijd wordt genoemd.

Iemand anders dan de maker kan ook auteursrecht hebben over een werk. De maker kan bijvoorbeeld zijn auteursrecht aan iemand anders hebben verkocht. Wanneer de maker wel het auteursrecht heeft gehouden, dan zal het uiteindelijk in de handen van de erfgenamen komen. Na de dood van de maker, zijn zij de nieuwe 'auteursrechthebbende' op het werk.

Welke rechten heb je?

Wanneer je auteursrecht hebt, dan beschik je eigenlijk over twee verschillende rechten: exploitatierechten en persoonlijkheidsrechten.

Exploitatierechten

Jij hebt het alleenrecht om het beschermde werk openbaar te maken of te verveelvoudigen. Openbaar maken is bijvoorbeeld het plaatsen van een foto op een website. Daarmee maak je het werk toegankelijk voor publiek. Een uitgever die een roman publiceert, maakt die roman openbaar. Of een omroep die een tv-programma uitzendt. Maar ook het afspelen van muziek tijdens een festival of straatfeest, het plaatsen van een video op YouTube en het streamen van muziek via diensten als Spotify, vallen onder openbaar maken. Daarvoor is dus toestemming nodig van degene die het auteursrecht heeft.

Verveelvoudigen, of ook wel vermenigvuldigen kan onder andere door reproduceren, overschrijven, natekenen, kopiëren, afdrukken etc. Een boek kan worden verveelvoudigd, door het uit te geven in een oplage van bijvoorbeeld 5000 boeken en een muziekwerk door het uit te brengen op cd. Maar als er een kopie van die cd wordt gemaakt of als een mp3-bestand op internet wordt gezet, is dit ook verveelvoudigen. Ook het maken van een bewerking of vertaling valt hieronder. Een verveelvoudiging hoeft trouwens niet per se identiek te zijn aan het oorspronkelijke werk. Een bronzen kopie maken van een beeld dat oorspronkelijk van steen is, is ook verveelvoudigen. Wil iemand het werk openbaar maken, verveelvoudigen of bewerken, is er dus altijd toestemming nodig van de rechthebbende.

Persoonlijkheidsrechten

Tussen de maker en zijn werk bestaat een nauwe, persoonlijke band. De reputatie van de auteur wordt dan ook mede door zijn werk bepaald. De maker heeft persoonlijkheidsrechten, ook wel morele rechten. Het persoonlijkheidsrecht houdt in dat je, onder andere, recht hebt op naamsvermelding en het recht hebt je te verzetten als je werk wordt aangetast (bijvoorbeeld wanneer er een dikke rode streep door een schilderij is gezet). Door de persoonlijkheidsrechten wordt de reputatie van de auteurs beschermd. Deze persoonlijkheidsrechten blijven altijd bij de maker van het werk, ook nadat het werk aan iemand anders overgedragen is. De maker moet ook echt in een testament of codicil hebben opgenomen, dat iemand na zijn dood de persoonlijkheidsrechten krijgt. Die krijgt de nieuwe rechthebbende niet zomaar.

Een uitzondering geldt voor de personen die aan een film hebben meegewerkt. Van hen wordt verwacht dat zij afstand hebben gedaan van het recht om zich te verzetten tegen het aanbrengen van wijzigingen in hun bijdragen.

Creative Commons

Creative commons biedt auteurs, kunstenaars, wetenschappers, docenten en alle andere creatieve makers de vrijheid om op een flexibele manier met hun auteursrechten om te gaan. Met een keuze uit zes (gratis) beschikbare standaardlicenties bepaalt de auteursrechthebbende in welke mate zijn of haar werk verder verspreid mag worden, en onder welke voorwaarden dit mag.

Met de Creative Commons-licentie behoud je al je rechten, maar geef je aan anderen toestemming om je werk te verspreiden, met anderen te delen of bij sommige licenties ook om het werk te bewerken. Het aanbieden van je werk onder een Creative Commons-licentie betekent dus niet dat je je auteursrechten opgeeft. Zonder een Creative Commons-licentie zou iedereen expliciet toestemming aan je moeten vragen voor elk gebruik van je werk. Met een Creative Commons-licentie kan je in één keer aan iedereen duidelijk maken onder welke voorwaarden ze je werk mogen gebruiken zonder dat er telkens toestemming nodig is.

Hoe lang heb je auteursrecht?

Het auteursrecht op een werk eindigt 70 jaar na de dood van de maker. Daarom mag je ook zoveel klassieke muziek vrij gebruiken. Het is namelijk al veel langer dan 70 jaar geleden dat bijvoorbeeld Mozart of Bach zijn overleden.

Voor films geldt een aparte regel. Hier hoeft niet gekeken te worden naar de overlijdensdatum van elke persoon die aan de film heeft meegewerkt. Er wordt gekeken naar de overlijdensdatum van de regisseur, dialoogschrijver, scenarioschrijver en componist. De termijn van 70 jaar wordt gerekend vanaf het jaar waarin de langstlevende persoon is overleden.

Auteursrecht kun je erven. Als de auteur het auteursrecht tijdens zijn leven niet heeft overgedragen, krijgen de erfgenamen automatisch het auteursrecht. Dit geldt niet voor de persoonlijkheidsrechten.

Één werk, meer makers

Een werk kan meer dan één maker hebben. Twee schrijvers die samen een boek schrijven of een groep kunstenaars die gezamenlijk een groot kunstwerk hebben gemaakt, hebben ook gezamenlijk het auteursrecht. Dat betekent dat voor het openbaar maken en/of verveelvoudigen van dat werk, de toestemming van alle rechthebbenden nodig is. Iedereen die een originele (creatieve) bijdrage levert aan een werk, kan aangemerkt worden als mede-auteur.

Meer makers bij een film

Aan een film werken veel mensen mee, waarvan velen een creatieve bijdrage leveren. Je hebt acteurs, regisseurs, scenarioschrijvers, decorontwerpers, enzovoort. Omdat je met zo veel mensen te maken hebt en je wilt voorkomen dat een film niet uitgebracht kan worden, doordat iemand zijn toestemming intrekt, is er voor filmwerken een aparte regel bedacht. Van alle mede-makers wordt 'vermoed' dat zij hun rechten hebben overgedragen aan de filmproducent. Dit is het wettelijke vermoeden. De producent is vervolgens weer een vergoeding verschuldigd aan de makers. Vaak staan alle regels en afspraken met de filmproducent in een filmproductiecontract. Het wettelijke vermoeden geldt niet voor de makers van de

filmmuziek. Het auteursrecht op de filmmuziek gaat niet automatisch over op de filmproducent.

Wat wordt beschermd door auteursrecht?

De belangrijkste voorwaarden waaraan het werk moet voldoen, wil je dat het auteursrechtelijk beschermd wordt, zijn dat het een origineel (creatief) karakter moet hebben en dat het zintuiglijk waarneembaar moet zijn.

Origineel karakter

Het werk moet origineel zijn, in die zin dat het een zekere creativiteit moet vertonen. De creatie mag niet ontleend zijn aan een ander werk. In de praktijk is er meestal al snel sprake van originaliteit, namelijk wanneer het onwaarschijnlijk is dat iemand anders onafhankelijk precies dezelfde creatie had gemaakt. Hoe meer keuzes er gemaakt kunnen worden, hoe groter de kans op auteursrechtelijke bescherming.

Zintuiglijk waarneembaar

Het werk moet ook zintuiglijk waarneembaar zijn. Dat betekent dat het werk te zien, te lezen of te horen moet zijn. Een melodietje in iemands hoofd kan niet worden beschermd, maar als dit gekrabbeld staat op de achterkant van een bierviltje wel.

Voorbeelden van werken die auteursrechtelijk beschermd kunnen worden

- Boeken, geschriften, brieven
- Muzikale composities
- Toneelwerken of choreografieën.
- Films of videoclip
- Schilderijen, tekeningen
- Bouwtekeningen
- Foto's
- Werken van beeldende kunst
- Websites
- Sieraden
- Videogames
- Apps

Wat wordt niet beschermd?

Feiten

Als er een artikel in de krant staat waarin wordt geschreven over een auto-ongeluk, dan rust er auteursrecht op dat artikel, maar niet op de feiten in dat artikel. Anders zou niemand anders meer over die feiten kunnen schrijven.

Stijlen en trends

Het auteursrecht beschermt ook geen stijlen en trends. Als iemand bijvoorbeeld een hoed in cowboystijl maakt, mogen anderen ook nog steeds hoeden in cowboystijl maken. Je mag alleen niet zomaar een bepaald motief overnemen op een andere hoed. Hetzelfde geldt voor muziekstijlen. Je mag een dance, reggae of dubstep muziekstuk maken, maar je mag niet specifieke delen van een ander werk in diezelfde stijl overnemen.

Ideeën en theorieën

Het auteursrecht beschermt originele werken, maar niet de ideeën of theorieën die erachter steken. Iedereen mag zijn eigen invulling geven aan een idee, maar om een andere originele creatie, of elementen daaruit, van iemand anders te gebruiken of te kopiëren, heb je toestemming nodig. Een concrete uitwerking van een idee kan wel beschermd worden, zolang deze maar origineel is. Neem bijvoorbeeld de tv-show 'Idols'. Het is niet toegestaan om een tv-show te maken die (wat format betreft) gelijk is aan Idols. Maar het is wel mogelijk om tv-shows te maken over talentenjachten. Een programma als 'The Voice of Holland' of 'Holland's got Talent' wijkt voldoende af van het format van Idols, om geen inbreuk te maken.

Een theorie ligt dicht tegen een idee aan. Als iemand een theorie heeft bedacht over de werking van het heelal, mag iedereen over deze theorie schrijven, maar het stuk dat iemand erover schrijft komt wel in aanmerking voor auteursrechtelijke bescherming.

Overheidsinformatie

Op wetten en besluiten die door de overheid zijn opgesteld berust geen auteursrecht.

Uitzonderingen op het gebruik van auteursrechtelijk beschermd werk

Voor het gebruiken van auteursrechtelijk beschermd werk is niet altijd toestemming nodig van de auteursrechthebbende. Er is in de wet een groot aantal uitzonderingen. Dat is gedaan in het algemeen belang, bijvoorbeeld het recht op toegang tot informatie of onderwijs. De uitzonderingen die speciaal voor het onderwijs zijn gemaakt, worden later nader toegelicht. Dit zijn de belangrijkste uitzonderingen in de algemene praktijk:

Kopiëren voor privégebruik

Het is toegestaan om een enkele kopie te maken voor eigen studie of gebruik. De nadruk ligt op eigen! Het is soms wel toegestaan om in opdracht voor iemand anders een kopie te maken, zodat die persoon het zelf kan gebruiken. Zo kan iemand je vragen een kopie te maken van een artikel, zodat hij het ook kan lezen, maar je mag niet meerdere kopieën maken. Maar bij muziek, films en e-books mag je uitsluitend voor jezelf een kopie maken. Een kopie voor een ander mag niet. Software mag helemaal niet gekopieerd worden, ook niet voor eigen gebruik. Om te zorgen dat de rechthebbenden wel een kleine vergoeding krijgen voor de door de wet toegestane privékopieën, is de thuiskopieregeling ingevoerd. Wanneer je een laptop of ander apparaat koopt, betaal je hier automatisch de thuiskopieheffing voor.

Citeren

Korte citaten voor een artikel, scriptie of werkstuk mogen worden gebruikt zonder toestemming te vragen. Voorwaarde is dat de bron en de naam van de auteur erbij vermeld worden. Er mag alleen geciteerd worden uit werken die al gepubliceerd zijn. Daarnaast mag je alleen citeren als dit nodig is ter verduidelijking. Het moet dus inhoudelijk relevant zijn. Dit geldt ook voor foto's en illustraties. Wanneer deze ter verduidelijking gelden, dan mag je citeren. Een afbeelding ter illustratie, als versiering, is geen citaat. Daarvoor moet wel toestemming worden gevraagd. Je mag niet meer overnemen dan nodig is ter verduidelijking, daarnaast moet een citaat altijd correct zijn. Dat betekent dat je het letterlijk moet overnemen. Je mag er geen wijziging in aanbrengen en het citaat ook niet uit zijn context halen.

Parodiëren

Voor een karikatuur of parodie is het vaak noodzakelijk om een deel van het werk waar deze op gebaseerd is, over te nemen. Omdat niet alle rechthebbenden toestemming zouden geven voor een humoristische kijk op hun werk, is er een uitzondering gemaakt voor parodiëren. De parodie moet wel 'in overeenstemming zijn met wat in het maatschappelijk verkeer redelijkerwijs geoorloofd is'. Dat betekent dus dat je niet zomaar iemand mag beledigen. Ook mag je niet meer overnemen uit het origineel dan nodig.

Gebruik in het onderwijs

Binnen het onderwijs mag men ook meer met auteursrechtelijk beschermde werken dan normaal gesproken. Anders zou het onderwijs te veel belemmerd worden.

Vuistregels: wat mag wel en niet?

- Schoolboeken zijn speciaal voor het onderwijs geschreven. De school koopt de boeken bij een uitgeverij. De uitgeverij zorgt ervoor dat de auteur een afgesproken vergoeding krijgt. Het is niet de bedoeling een heel schoolboek te kopiëren voor leerlingen. Een stukje kopiëren mag wel.
- Een kort artikel of een klein gedeelte uit een boek mag worden gekopieerd om als lesmateriaal te gebruiken. Voor de kopieën die een school maakt, betaalt de school een vergoeding aan de stichting Reprorecht.
- Boeken uitlenen via de schoolbibliotheek mag, de school hoeft hier geen vergoeding voor te betalen.
- Een cd of dvd met muziek mag binnen de klas gedraaid en besproken worden, bijvoorbeeld tijdens de muziekles. Je hoeft niet per se je eigen originele cd te gebruiken, een kopie mag ook.
- Voor het draaien van muziek tijdens een klassenfeest of in de pauzes, moet wel een vergoeding worden betaald aan Sena en Buma/Stemra. Dit is namelijk geen onderwijsdoel. Waarschijnlijk heeft de school hier een algemene gebruikersovereenkomst over gesloten.
- Ook een film of televisieprogramma mag als lesmateriaal worden gebruikt, zolang het maar valt binnen het onderwijsplan. Als de film gebruikt wordt ter vermaak op een klassenavond, wordt dit niet gezien als onderwijs en moet je dus wel een vergoeding betalen. In dit geval aan Stichting Videma.

Op <http://www.onderwijsauteursrecht.nl/> is nog uitgebreider omschreven welk gebruik wel en niet is toegestaan in het onderwijs. Twijfel je dus of je iets wel of niet mag gebruiken, bekijk dan deze site!

Gebruiken van afbeeldingen of foto's

Iedereen zoekt wel eens een foto of afbeelding op het internet. In veel gevallen mag je een afbeelding niet zomaar gebruiken. De maker van de foto of afbeelding, heeft daar bijna altijd auteursrecht op. Als je de foto of afbeelding wilt gebruiken, zal je dus toestemming moeten vragen aan de maker van de foto of afbeelding.

Je mag trouwens wel afbeeldingen van het internet gebruiken voor een werkstuk op school. Dit omdat je zo'n werkstuk alleen voor school maakt. Als het werkstuk wel op internet gezet zou worden, dus worden gepubliceerd, dan kan iedereen in de wereld het zien. Dan moet je wel toestemming vragen voor het gebruiken van de foto's of afbeeldingen.

Soms geeft een maker zelf aan dat je zijn foto of afbeelding voor verschillende dingen mag gebruiken, alleen niet als je er geld mee wilt verdienen (commercieel gebruik). Je mag het plaatje gebruiken, zolang je je houdt aan de wens van de maker.

Ook mag je zonder toestemming een afbeelding gebruiken, als dat goed duidelijk maakt waar jouw tekst over gaat. Dat heet 'citaatrecht'. Als het plaatje alleen maar bedoeld is om jouw tekst te versieren, dan is het geen citaat en moet je wel toestemming aan de maker vragen.

Je moet wel altijd de naam van de maker bij de foto of afbeelding zetten en ook de plaats waar je die gevonden hebt. Bijvoorbeeld de titel van het boek of de link naar een website. Dat is een bronvermelding.

Portretrecht

Wie op een foto staat, kan portretrecht hebben. Dat houdt in dat in sommige gevallen de foto niet gepubliceerd mag worden, zonder toestemming van degene die

op de foto staat. Dat geldt ook voor afbeeldingen zoals tekeningen en schilderijen. Een portret is namelijk een beeld waar iemand herkenbaar op is afgebeeld en dat hoeft niet alleen het hoofd te zijn. Wanneer het gezicht bijvoorbeeld onherkenbaar is, maar je aan andere elementen op het beeld wel kunt achterhalen wie het is, dan kan er toch sprake zijn van een portret.

Portret in opdracht

Wanneer een portret in opdracht is gemaakt, is er voor publicatie altijd toestemming nodig van degene die is afgebeeld. De maker, bijvoorbeeld de fotograaf, heeft auteursrecht op het portret, maar hij mag hier dus niet alles mee doen zonder toestemming van de afgebeelde persoon. Degene op het portret moet op zijn beurt weer toestemming van de fotograaf hebben, als hij de afbeelding publiceert. Na het overlijden van een geportretteerde, kunnen nabestaanden nog tien jaar een beroep doen op het portretrecht.

Portret niet in opdracht

Wanneer een portret niet in opdracht is gemaakt, mag dit in principe vrij gepubliceerd worden. Maar er zijn uitzonderingen. Wanneer de persoon op de afbeelding er een belang bij heeft dat hij niet gepubliceerd wordt, dan mag je deze niet publiceren zonder toestemming. Vaak gaat het om privacybelangen. Mocht er een foto gemaakt zijn van een stelletje, dat eigenlijk geen stel is, dan kunnen de personen op de foto er belang bij hebben dat het niet gepubliceerd wordt. Ook wanneer de afgebeelde persoon zelf geld kan verdienen met zijn portret, mag je dit niet publiceren zonder toestemming. Dat is vaak het geval met beroemde personen, zoals bekende voetballers en popsterren.

Je mag foto's in een openbare ruimte maken en deze publiceren, zonder dat de mensen die toevallig op de foto staan toestemming hebben gegeven. Maar bedenk wel eerst of de mensen die toevallig op de foto staan benadeeld zouden kunnen worden, wanneer de foto wordt gepubliceerd. Bij twijfel is het beter toch toestemming te vragen.

Kunst en auteursrecht

Werken van beeldend kunstenaars zijn in de meeste gevallen auteursrechtelijk beschermd. Je mag dus niet zonder toestemming van de maker zo'n werk verveelvoudigen of openbaar maken. Het verveelvoudigen is naast het maken van kopieën of reproducties, ook het maken van een afbeelding of foto van het werk.

Wanneer een kunstwerk in een openbare ruimte staat, zoals de openbare weg, een park of een openbaar gebouw, is de auteursrechtelijke zeggenschap over het verveelvoudigen of openbaar maken beperkt. Je mag een afbeelding of foto van zo'n werk verveelvoudigen of openbaar maken, zolang het maar een afbeelding is van het kunstwerk in zijn omgeving. Een voorbeeld is een foto van een stadsplein waar ook een gebouw met een muurschildering erop te zien is.

Een beeldend kunstenaar die zijn werk verkoopt, houdt gewoon zijn auteursrecht op dat werk. De nieuwe eigenaar heeft toestemming nodig als hij iets anders met het kunstwerk wilt doen dan gewoon in zijn huis plaatsen. De kunstenaar kan wel met de koper afspreken dat hij het auteursrecht op het werk in zijn geheel of gedeeltelijk schriftelijk overdraagt aan de koper. Hij kan daar (financiële) voorwaarden aan stellen. Als de maker zijn auteursrecht overdraagt, dan wordt de koper de nieuwe auteursrechthebbende.

Volgrecht

Op 1 april 2006 is in Nederland het volgrecht ingevoerd. Volgrecht betekent dat de maker van een kunstwerk een klein percentage van de verkoopprijs krijgt, bij het doorverkopen van zijn werk (via de professionele kunsthandel). Volgrecht is ontstaan, omdat kunstenaars over het algemeen minder mogelijkheden hebben om aan hun kunstwerk te verdienen, dan schrijvers of muzikanten, die doorgaans per verkocht exemplaar betaald krijgen. De kunstenaar kan zijn werk maar één keer verkopen. Stel dat de kunstenaar later veel beroemder wordt en zijn werk wordt voor veel meer geld verkocht, dan zou hij daar zelf niet meer van kunnen profiteren. In Nederland regelt de stichting Pictoright het volgrecht voor beeldend kunstenaars met de kunsthandel.

Naburig recht

Normaal beschermt auteursrecht het werk van auteurs, zoals schrijvers, componisten, tekstschrijvers, filmmakers en beeldend kunstenaars. Maar een uitvoerend kunstenaar, die een werk niet zozeer gemaakt of bedacht heeft, heeft ook rechten. De naburige rechten geven bescherming aan inspanningen en prestaties van deze uitvoerende kunstenaars. Door het naburig recht mag de uitvoerend kunstenaar mede bepalen wat er met de uitvoering gebeurt.

Uitvoerend kunstenaars zijn niet alleen zangers, muzikanten en musici, maar ook theater- en filmacteurs, dansers, cabaretiers etc.; iedereen die een werk van letterkunde of kunst opvoert, zingt, voordraagt of op de een of andere manier uitvoert.

Ook muziekproducenten, omroepen en filmproducenten hebben een naburig recht op hun muziekproducten, zoals cd's, uitzendingen en films. Het uitzenden van auteursrechtelijk beschermd werk levert geen eigen auteursrecht op. Toch is het wel wenselijk dat er voor hun inspanningen een vorm van bescherming is. Tegenwoordig komt het vaak voor dat een muzikant ook zijn of haar eigen composities uitvoert (een singer-songwriter bijvoorbeeld). Deze muzikanten hebben dan zowel het auteursrecht als het naburig recht op het muziekstuk.

Buma/Stemra en Sena

Veel auteurs die muziek maken zijn aangesloten bij Buma/Stemra. Deze organisatie sluit namens de muzikauteurs (dus componisten en tekstdichters) en de muziekuitgevers, contracten af met professionele muziekgebruikers, zoals radiostations, concertpodia, winkels, restaurants en nog veel meer. De inkomsten worden volgens een verdeelsleutel verdeeld onder de aangesloten rechthebbenden. Op die manier kunnen de makers en uitgevers van muziek geld verdienen aan het gebruiken van hun werk.

Behalve een vergoeding die uitvoerende musici krijgen bij hun optreden of bij de verkoop van cd's en dvd's, kunnen ze ook een vergoeding krijgen als de opnames te horen zijn op de radio of televisie, of op een andere manier worden openbaar

gemaakt, zoals in een winkel, feestzaal of restaurant. In Nederland regelt Sena dit, voor zowel de uitvoerenden als de producenten van de muziekopnames die openbaar worden gemaakt.

Voor het laten horen van muziek in bedrijven, horeca en andere plaatsen die toegankelijk zijn voor publiek, zijn dus licenties (= toestemming) van Buma/Stemra en Sena nodig. Voor het thuis spelen of beluisteren van muziek, hoeft dit uiteraard niet. Muziek mag ook vrij worden gebruikt op school als het een onderdeel is van de lessen. Als het voor amusement wordt gebruikt, bijvoorbeeld tijdens een schoolfeest, dan heeft de school wel licenties nodig.

Meer informatie over auteursrecht?

Algemene informatie voor leerkrachten en opvoeders:

Algemene informatie over auteursrecht kan worden gevonden op www.auteursrecht.nl, waar de belangrijkste kwesties rondom auteursrecht voor algemeen publiek worden uitgelegd. Een snelle ingang naar de meest gestelde vragen is gemaakt op de pagina. <http://www.auteursrecht.nl/auteursrechtwijzer>, waar ook een contactformulier te vinden is voor als je er met al deze informatie nog steeds niet uitkomt, of als je niet weet bij welke organisatie je moet zijn.

Voor professioneel gebruik leerkrachten:

Voor het gebruik van auteursrechtelijk beschermd materiaal in het onderwijs is er een speciale website: www.onderwijsauteursrecht.nl, waar de leerkracht snel kan vinden wat wel en niet mag, en welke regelingen er zijn getroffen voor gebruik in het onderwijs.

Voor uitgebreidere praktijkinformatie over auteursrecht, met name over de relatie tussen auteur en exploitant, wat relevant is voor leerkrachten die zelf onderwijsmateriaal ontwikkelen, is er de Auteursrechtgids voor de Nederlandse praktijk. Zie hiervoor: www.auteursrechtgids.nl.

Voor de leerlingen:

Speciaal voor de leerlingen is er een op niveau groep 7/8 gemaakte website over

Auteursrecht
ontdekken

Mediawijsheid

auteursrecht, waar alle voor de kinderen relevante informatie over auteursrecht is opgenomen. Ook voor leerkrachten en opvoeders uiteraard interessant om kennis van te nemen: www.auteursrechtvoorjou.nl.